

SKOLFOTON

Tjureda skola norr om Växjö på 1920-talet. Genom kyrkan kan man här se var bilden är tagen. Lärare och barn oidentifierade men kanske läsarna känner igen dem? Flickan som lärarinnan håller handen på är dock Gulli Persson, Nykulla, född 1915, som blev författarens mor. Framför henne sitter tvillingbrodern Tage.

Gamla skolfoton kan vara en värdefull källa till information. Men hur hittar man dem och framförallt hur får man fram elevernas namn om inte dessa är kända?

Under 2017 firade folkskolan 175 år och under en stor del av denna tid – i första hand under 1900-talet – har det tagits massor av skolfoton. Men inte bara i folkskolan utan även på läroverk och yrkesutbildningar av olika slag. Dessa skolfoton ersattes under senare delen av 1900-talet av skolkataloger med klassfoton med elevernas namn. Numera är det flera företag som åker runt och tar skolfoton. Men det börjar tyvärr också att bli förbjudet på en del skolor.

Ofta stöter man på skolfoton hemma hos släktingar, men man kan även försöka leta upp foton om slakten inte har några.

Den vanliga utgångspunkten är dock att man hittar skolfoton men inte har några uppgifter om elevernas namn.

De äldre foton brukar vara uppklistrade på en tjock dekorerad kartong eller

paspartout. I sällsynta fall kan någon ha skrivit elevernas namn på baksidan. Foton brukar vara tagna av ortens ateljéfotograf och dennes namn finns ibland på kartongen.

Finns det inte några foton på farmor som barn kan det vara läge att försöka hitta ett skolfoto. Detta foto kan i sin tur vara till hjälp att identifiera andra foton som man misstänker avbildar farmor.

VAR FINNS DET SKOLFOTON?

Först får man räkna ut var farmor gått i skola och under vilken tid. Det finns många ställen där det kan finnas både foton och uppgifter. Foton kan finnas i stadsarkiv, länsarkiv, kommunarkiv, hos hembygdsföreningar, i byböcker och hos hembygdsforskare. På Bygdeband och StayFriends finns många skolfoton. Många

är digitaliserade och finns på nätet. Sök på Google och du får massor av bildträffar. Skolfotografernas arkiv kan finnas bevarade hos hembygdsföreningen eller i länsmuseets bildarkiv. Även landsarkiven kan ha skolfoton.

Prova även med andra släktingar och bybor. En annan metod är att räkna ut vilka fler som gick i samma klass och höra med dem eller deras barn om det finns några skolfoton. Man kan också fråga dem i lämplig ålder som bor eller bott i samma skoldistrikt. Namnen på dem hittar man i folkbokföringen från olika år som finns på CD och hos Arkiv Digital.

Är det en liten byskola kan man börja med att knacka dörr eller ringa folk på orten. Förr eller senare får man tag i någon som vet vem som kan veta och man kan nysta vidare. En dag står man där med ett

skolfoto med farmors klass. Kanske känner man igen henne direkt. Om inte så är vi inne på nästa problem.

VILKA ÄR ELEVERNA?

Vi har ett skolfoto men vet inte vilka eleverna är eller kanske bara några stycken av dem. Grundförutsättningen är att man vet vilken skola det är. Om inte blir det svårt. Först måste man på något sätt räkna ut vilket år fotot är taget. Det kan bli problem men känner man igen några på fotot tar man reda på deras födelseår och kan ringa in när de kan tänkas ha gått i klassen. På foton från byskolor med B2-form är det inte bara en klass utan upp till sex klasser på samma foto, d. v. s. folkskolans klass 1-6. Småskolan, klass 1-2, kunde ha eget foto.

Steg ett är sedan att försöka hitta någon på fotot som lever och besöka denne och få uppgifter om år och kanske namn på en rad elever. Lever inte personen får man gå till barnen eller äldre bybor. Med hjälp av några namn och ålder så kan man ringa in året för fotot. Under detta sökande hittar man säkert också några som kan upplysa om namnen på en del av eleverna.

KOMMUNARKIVEN

Sedan blir det arkivsök. I första hand ska man söka i kommunarkiven. Kanske finns

uppgifter även i andra regionala arkiv. I kommunarkiven finns handlingar från ortens skolor med förteckningar över klasser och elever. Prova även med ovanstående ställen där man kan hitta foton.

I kommunarkiven kan finnas examenskataloger från ortens skolor. Kanske även klassböcker från senare årtionden och foton från 1970-80-talet och framåt. Läroverken har omfattande kataloger med alla klasser och elever.

Man mailar till kommunarkivet och beställer en kopia av t. ex. examenskatalogen för viss skola läsåret 1937-38. Det är ingen tjock katalog utan bara några uppslag med två sidor vardera. Där finns uppgifter om elevens namn och hemvist, födelseår och dag, målsmans namn och hemort, närvaro och betyg mm.

Allt detta underlättar vid ihoppusslandet av bild/namn. Intervjuar man några på fotot, deras barn eller bybor så kan man hjälpa dem att fylla på. De kanske kommer ihåg ”det är Johan från Målajord, men vad hette han i efternamn?” I examenskatalogen ser man då att Johan i Målajord hette Eriksson. Faderns namn kan också styrka det. På så vis kan man fylla på med namn.

Kanske måste man besöka flera personer innan man har alla elevernas namn. Man bör även tänka på att alla eleverna i

examenskatalogen inte finns på bilden för de var kanske sjuka dagen då fotot togs eller hade flyttat från orten. Att få det hela komplett lyckas inte alltid.

GAMLA MINNS!

Det finns gamla människor som minns både namn och by på varenda elev trots att det gått 75 år sedan fotot togs. Ett exempel på detta är två skolfoton från 1933-1935 från L. Årsjömåla skola i Bräkne-Hoby socken. Min fars kusin Rut Ekstrand i Backaryd kunde 2007 alla namn och byar på skolfotona. Examenskatalogen kan då vara facit för att kolla att allt stämmer.

Är fotot taget före 1930-talet blir det dock svårt med namnen eftersom de som minns är borta men från 1940-talet och framåt är det relativt lätt att hitta folk som vet.

Denna metod att hitta elevernas namn kan även användas för andra syften t ex när man ska anordna klassträffar eller skoljubileum. Har man elevernas födelsedatum är det sedan inte svårt att hitta dem nu via dagens folkbokföring på Ratsit.se.

Inge Nilsson

MEDLEMSAVGIFTEN FÖR 2020 !

Hej!

Vår nye kassör, Ola Hellner, är bekymrad över att det är många som inte betalat medlemsavgiften till KGF för 2020. Om du vet med dig att du inte betalat, sätt in 150 kr på pg 57 38 37-2. Då slipper Ola skicka brev med dyrt porto till dig.

Vill du kanske inte längre vara medlem är vi tacksamma om du meddelar oss., se adress sidan 2.

Redaktören